

ПЛАН-КОНСПЕКТ ПРОВЕДЕННЯ ЗАНЯТТЯ З ПРОФІЛЬНОЇ ПІДГОТОВКИ

Тема: "Відомча електронна поштова система. Порядок використання інформаційних та інформаційно-телекомунікаційних систем, використання та облік комп'ютерних програм"

Навчальна мета: підвищення рівня знань та професійних якостей особового складу.

Час проведення: 1 година, 06.10.2020 р.

Навчально-матеріальне забезпечення: конспект.

Література:

1. Наказ ДСНС №425 від 19.07.2019 року

Порядок проведення заняття:

1. Організаційні заходи – **5 хв.:**
перевірка присутніх; оголошення теми і мети заняття.
2. Контроль знань – **15 хв.:**
перевірка засвоєння раніше пройденого матеріалу.
3. Викладення матеріалу теми – **25 хв.**

Питання, яке вивчатиметься:

Порядок використання інформаційних та інформаційно-телекомунікаційних систем.

Питання та їх стислий зміст	Методичні вказівки
<p style="text-align: center;">ПОРЯДОК</p> <p style="text-align: center;">використання інформаційних та інформаційно-телекомунікаційних систем</p> <p>I. Загальні положення</p> <p>1.1. Цей Порядок визначає вимоги щодо процедури створення (закупівлі), впровадження, забезпечення супроводу та обліку інформаційних та інформаційно-телекомунікаційних систем (далі — Систем) у Державній службі України з надзвичайних ситуацій.</p> <p>1.2. Терміни, наведені у цьому Порядку, вживаються у таких значеннях:</p> <p>виконавець — підрозділ організації, підприємства чи установи сфери управління ДСНС чи стороння організація, з якою згідно з чинним законодавством укладено договір, що виконує роботи зі створення та введення в експлуатацію Системи;</p> <p>замовник — організація, підприємство чи установа сфери управління ДСНС, для якого створюється Система;</p> <p>інформаційна безпека — забезпечення необхідного рівня конфіденційності, кіберзахисту, цілісності, доступності, автентичності і достовірності інформації та ефективності технічного захисту інформаційного ресурсу ІТ-системи від втрат, спотворення, руйнування і несанкціонованого використання;</p> <p>інформаційна Система (ІС) — організаційно-технічна Система, в якій реалізується технологія обробки інформації з використанням технічних і програмних засобів;</p> <p>інформаційно-телекомунікаційна Система (ІТС) — сукупність інформаційних і телекомунікаційних Систем, які в процесі обробки інформації діють як єдине ціле;</p> <p>постачальник — стороння організація, яка відповідно до договору постачає Систему та виконує роботи щодо її введення в експлуатацію;</p> <p>технічне завдання ІС/ІТС — це оформлений та затверджений належним чином документ, який визначає обґрунтування доцільності й мету створення ІС/ІТС, вимоги до неї, а також основні засадничі дані та план-графік створення;</p>	<p>Прочитати</p> <p>Ознайомити</p> <p>Дати під запис</p> <p>Прочитати</p> <p>Дати під запис</p> <p>Ознайомити</p>

установа — ДСНС, ГУ (У) ДСНС України в області чи м. Києві, підприємство, установа чи організація сфери управління ДСНС.

1.3. Побудова Систем має відповідати вимогам чинних нормативно-правових актів. Перелік основних нормативних документів стосовно інформаційних, телекомунікаційних та інформаційно-телекомунікаційних систем розміщено на Порталі обстеження ІТ-систем органів виконавчої влади (<https://audit.gov.ua/>).

1.4. Мова інтерфейсу програмних продуктів і документації інформаційних систем — українська, а у разі відсутності україномовного інтерфейсу — англomовний.

1.5. За можливості створення Систем цілком або виконання частини етапів зі створення без залучення сторонніх організацій підрозділи ДСНС можуть виступати не тільки як замовники, але й як виконавці.

1.6. Створення (закупівля) і впровадження нових Систем у ДСНС відбувається за погодженням зі структурним підрозділом, що відповідає за напрям інформаційні технології в апараті ДСНС.

1.7. Системи створюються та впроваджуються за обґрунтованим поданням установи для забезпечення підвищення ефективності виконання покладених на установу завдань. Необхідність створення (закупівлі) Систем визначає керівник установи.

Ознайомити

II. Стадії створення та впровадження Систем

2.1. Стадія формування вимог до Системи включає:

- визначення потреби в Системі та вивчення питання щодо можливості її створення (закупівлі) для забезпечення виконання необхідних функцій;
- розроблення техніко-економічного обґрунтування створення (закупівлі) Системи;
- обґрунтування необхідності використання особистих немайнових та (або) майнових прав інтелектуальної власності на засоби інформатизації.

Вимоги до Системи формуються і визначаються відповідним структурним підрозділом або робочою групою (за необхідністю), за участю представників відповідних структурних підрозділів установи, до компетенції яких належать завдання її створення і застосування за призначенням.

2.2. Стадія розроблення і затвердження технічного завдання на створення Системи включає:

аналіз та узгодження вимог до Системи;

розроблення та затвердження технічного завдання.

Технічне завдання розробляється відповідно до чинного законодавства, рекомендацій національних стандартів і встановленої практики визначеним виконавцем робіт на основі узгоджених із замовником вимог до Системи. До розробки технічного завдання можуть залучатися на договірних засадах сторонні компетентні організації.

Технічне завдання візується замовником, підписується виконавцем робіт, затверджується керівником установи та погоджується із структурним підрозділом, що відповідає за напрям інформаційних і телекомунікаційних технологій в апараті ДСНС.

2.3. Стадія розроблення технічного, робочого або техно-робочого проекту створення Системи включає:

розробку проектних рішень (щодо архітектури Системи, функцій Системи і її підсистем, функцій персоналу та організаційної структури, структури технічних засобів, алгоритмів рішення завдань і мов програмування та інтерфейсу користувача, організації та ведення інформаційної бази, системи класифікації та кодування інформації, програмного забезпечення), їх узгодження та документування відповідно до вимог технічного завдання.

Всі програмні, програмно-технічні (зокрема, вихідний код програмних засобів і команди компілятора, алгоритми, структури і формати даних тощо) та організаційні (регламенти, вимоги, інструкції, обмеження тощо) проектні рішення, які можуть застосовуватися для підтримки потрібного рівня експлуатаційних характеристик (якості) в процесі експлуатації й супроводу Системи, мають бути узгоджені, затверджені та передані

Ознайомити

замовнику виконавцем робіт (розробником) у задокументованому вигляді, необхідному для опису повної сукупності прийнятих проектних рішень і достатньому для їхнього незалежного використання (без звернення до розробника). Застосування недокументованих рішень заборонено.

Технічний, робочий або техно-робочий проект візується замовником, підписується виконавцем робіт, затверджується керівником установи та погоджується із структурним підрозділом, що відповідає за напрям інформаційних і телекомунікаційних технологій в апараті ДСНС.

2.4. Стадія введення в дію Системи включає:

підготовчі роботи до введення Системи в дію (реалізація проектних рішень щодо організаційної структури Системи, інсталяція програмних засобів, монтаж технічних засобів і ліній зв'язку, пусконаладжувальні роботи та автономна перевірка технічних і програмних засобів, комплексна перевірка працездатності Системи), що здійснює виконавець (постачальник);

комплектацію Системи відповідно до проектної документації (придбання та постачання необхідних для реалізації проектних рішень технічних і програмних засобів тощо);

підготовку персоналу (навчання персоналу і перевірку його здатності забезпечити функціонування Системи згідно з програмою підготовки персоналу), яку здійснює виконавець (постачальник);

проведення попередніх випробувань (виконавцем проекту згідно з програмою і методикою випробувань з наданням результатів випробувань замовнику під час передачі проекту);

проведення дослідної експлуатації згідно з розпорядчим документом установи у визначені терміни, за підсумками якої складається акт, який підписує керівник підрозділу установи, на базі якого проводилася дослідна експлуатація, та затверджує керівник установи;

проведення приймальних випробувань відповідною комісією (випробування на відповідність проектних рішень технічному завданню згідно з програмою та методикою приймальних випробувань з оформленням акта про приймання Системи в експлуатацію);

введення Системи в експлуатацію наказом керівника

Ознайомити

установи, в якому зазначаються підрозділи, які використовують Систему, та визначаються відповідальні за її технічний супровід, а також затверджується відповідна нормативна документація Системи (згідно з переліком, зазначеним у пункті 5.1).

2.5. Стадія технічного обслуговування та супроводу Системи включає:

гарантійне технічне обслуговування (здійснення робіт з усунення на безоплатній основі виконавцем проектних робіт недоліків, виявлених під час експлуатації Системи протягом установлених гарантійних термінів і внесення необхідних змін до технічної документації);

післягарантійне технічне обслуговування (комплекс робіт з підтримки цілодобового справного функціонування Системи протягом усього строку експлуатації);

супровід Системи (модифікація програмних та/або програмно-технічних засобів Системи після передачі замовнику виконавцем (постачальником) робіт для коригування виявлених проблем, виявлення та коригування наявних прихованих помилок для запобігання прояву цих помилок під час експлуатації або забезпечення продовження використання Системи із заданою ефективністю).

За необхідністю для супроводу та післягарантійного технічного обслуговування Системи на договірній основі можуть залучатися сторонні організації.

Ознайомити

Ознайомити

III. Вимоги до складання договорів на розробку/закупівлю Систем

3.1. З метою раціонального використання бюджетних коштів, направлених на розробку Систем у договорі, має бути передбачено повне набуття установою майнових прав на об'єкти інтелектуальної власності, недопущення включення до собівартості робіт і послуг витрат, які безпосередньо не пов'язані з виконанням таких робіт і наданням послуг.

3.2. Умови використання комп'ютерних програм з метою створення і (або) використання Систем або державних електронних реєстрів мають передбачати, що строком ліцензії є строк чинності виключних майнових прав інтелектуальної власності на відповідну комп'ютерну програму.

3.3. Закупівлю комп'ютерних програм, якщо ліцензія передбачає виплату винагороди правовласнику у вигляді відсотків плати за надані від імені держави послуги, заборонено.

3.4. Закупівля товарів, робіт і послуг має здійснюватися з дотриманням вимог Закону України "Про публічні закупівлі".

IV. Вимоги до забезпечення організації функціонування Систем

4.1. Забезпечення функціонування Систем, як правило, покладається на структурний підрозділ установи, що відповідає за напрям інформаційних і телекомунікаційних технологій, або на визначених керівником установи посадових осіб, які користуються у своїй діяльності Системою (далі — Служба технічної підтримки).

4.2. Служба технічної підтримки має забезпечувати виконання таких функцій:

підтримка функціонування програмного забезпечення та телекомунікаційного обладнання Системи;

інформаційної безпеки та цілісності даних;

кібербезпеки;

організації та підтримки інформаційної взаємодії;

надання допомоги користувачам Системи.

4.3. Представники Служби технічної підтримки повинні виконувати такі функції:

головний адміністратор Системи;

системний аналітик;

системний адміністратор;

мережевий аналітик;

мережевий адміністратор;

інформаційний аналітик (аналітик даних);

аналітик з інформаційної безпеки та кібербезпеки;

спеціаліст з технічної підтримки користувачів.

4.4. На одну особу може бути покладено кілька завдань, за винятком обов'язків осіб, відповідальних за безпеку.

V. Вимоги щодо документації на Системи

5.1. У разі впровадження Систем в установі мають бути розроблені та затверджені такі документи:

положення про Систему;

порядок оброблення інформації в Системі;

схеми фізичного розташування обладнання, електроживлення серверного та комутаційного обладнання, комутаційних з'єднань усієї мережі та логічної взаємодії сервісів і служб у мережі;

план захисту інформації в Системі;

регламент функціонування Системи.

5.2. Регламент функціонування Системи включає такі правила:

роботи в Системі (інструкції користувачів та адміністраторів);

доступу до інформаційної інфраструктури установи;

роботи з електронним документообігом, внутрішнім порталом, корпоративною поштою (поштовим сервером);

ідентифікації користувачів у мережі та їх авторизованого доступу (монітор стану).

Також до регламенту входять політики безпеки (інформаційна, мережева, адміністративна), що визначають розмежування прав доступу користувачів до внутрішньої мережі та внутрішньої інфраструктури установи відповідно до їх повноважень (адміністратор, модератор, авторизований користувач тощо), а також порядок резервного копіювання інформації.

5.3. У політиці безпеки Системи мають бути розглянуті такі

проблеми, як віддалений доступ, перелік критичних ресурсів, керування та конфігурація IP-адрес, безпека засобів телекомунікацій, процедура виявлення вторгнення у мережу.

VI. Вимоги щодо захисту інформації у Системах

6.1. Для забезпечення захисту інформації у Системах виконується комплекс організаційно-технічних заходів зі створення та впровадження комплексної системи захисту інформації з підтвердженою Державною службою спеціального зв'язку та захисту інформації України відповідністю вимогам нормативно-правових документів технічного захисту інформації.

6.2. Захисту в Системах підлягає така інформація:

відкрита інформація, яка відноситься до державних інформаційних ресурсів;

інформація з обмеженим доступом, яка поділяється на конфіденційну, службову та секретну інформацію;

технологічна інформація.

6.3. Для забезпечення функціонування комплексної системи захисту інформації у Системах призначаються посадові особи, відповідальні за експлуатацію, захист інформації, технічне обслуговування та модернізацію.

VII. Організація обліку Систем

7.1. На всі інформаційні ресурси в установі має вестись інформаційна картка за формою, що додається.

7.2. За щорічне оновлення і зберігання інформаційних карток на Системи в установі відповідає Служба технічної підтримки.

7.3. Інформаційні картки мають бути в актуальному стані і зберігатися в електронній формі.

Також дивитися додаток до порядку №1, та додаток до порядку №2 який розміщено на (<https://www.dsns.gov.ua/ua/Nakazi/96747.html>)

4. Закріплення вивченого матеріалу - **7 хв.**

Питання для закріплення:

- 1) Основне поняття інформаційної системи.
- 2) Перерахувати основні стадії створення та впровадження систем.
- 3) Тезісно надати основні вимоги щодо захисту інформації у системах.

5. Підбиття підсумків - **8 хв.:**

зазначення питань, що потребують підвищеної уваги;
оголошення оцінки;
відповіді на запитання.